

Výuka s JSNS

Průvodce pro **SOU** a **SOŠ**

Zina Dvořáková,
SOŠ dopravy a cestovního
ruchu, Krnov

„Když děti sledují film, společně prožívají daný příběh, identifikují se s postavami z filmu a vzbuzuje to v nich vždy nějaké pocity. A právě díky nim se učí. Mohou něco prožít, ujasnit si svůj názor, mohou se vůbec něco dozvědět.“

Zuzana Paseková,
Karlínská obchodní
akademie, Praha

„Díky JSNS mám k dispozici ucelené materiály pro realizaci hodin, a to se stále se rozšiřující nabídkou aktuálních témat. Celý systém dává smysl mně i studentům, protože říkají své názory a nikdo jim je nevyvrací.“

Ida Bauerová,
Střední zdravotnická
škola, Ústí nad Labem

„Hodnotím otevírání důležitých témat, která se složitě vejdu do konkrétních školních předmětů, jako důležité. Pro mě osobně je to překvapivě cesta, jak budovat bezpečné pracovní prostředí. Ve výsledku skupina pracuje efektivněji a soustředěněji i v jiných hodinách. Lekce JSNS jsou jedním z nejefektivnějších způsobů, jak činit výuku smysluplnou a zároveň zábavnou pro žáky generace Z.“

Jaroslav Rotrekl,
Obchodní akademie
a SOŠL, Opava

„Celý svůj kantorský život hledám klíč, jak žáky zaujmout, pobavit a vést k zamyšlení. Nic cílenějšího než projekt JSNS jsem zatím nenašel. Proto se práci s využíváním dokumentů JSNS věnuji a dlouholetá zkušenost mi potvrzuje, že to má hluboký smysl.“

„Žáci pochopí, že je možné se na věci dívat z různých úhlů, a učí se tak vzájemnému respektu a toleranci.“

Vlasta Urbanová,
Střední škola strojní,
stavební a dopravní,
Liberec

jsns.cz/ucime-s-filmem

Vážení vyučující,

do rukou se vám dostává brožura, která může být pomocníkem při plánování a obohacování výuky na středních odborných školách a učilištích. Najdete v ní tipy na audiovizuální lekce, jejichž základem jsou dokumentární filmy a krátké spoty. Tyto materiály vám pomohou se studenty diskutovat o vybraných tématech při rozvoji jejich kritického myšlení a odpovědného občanství.

Naším cílem je dlouhodobě podporovat vyučující na středních odborných školách a odborných učilištích. Tato brožura je jedním z kroků, jak vám být blíží. Vznikla v rámci programu Jeden svět na školách, který nabízí na portálu JSNS.CZ zdarma stovky dokumentárních filmů s metodikami, pracovními listy a aktivitami. Z tohoto širokého výběru jsme pro vás připravili ochutnávku lekcí, které se hodí právě pro prostředí odborného vzdělávání napříč obory i předměty.

Věříme, že vás brožura inspiruje k využívání filmů a lekcí ve výuce. Zařazené filmy mají jedinečnou schopnost studenty zaujmout, vzbudit v nich emoce a podnítit diskusi. Budeme rádi, pokud pro vás portál JSNS.CZ bude praktickým průvodcem i zdrojem nových nápadů, jak zpestřit hodiny a nabídnout studentům možnost učit se jinak – prostřednictvím příběhů.

Nezáleží na tom, na jaké škole učíte – výuka s filmem je vhodná i pro vaše žáky.

Za Jeden svět na školách a kolektiv autorů

Anna Magdalena Wyrwová, koordinátorka projektu
Karel Strachota, ředitel projektu

Co je JSNS

Jeden svět na školách (JSNS) je vzdělávací program organizace Člověk v tísni. Na webovém portálu JSNS.CZ vyučujícím zdarma poskytujeme audiovizuální tvorbu (filmy, videa a krátké spoty) spolu s metodickými materiály, které mohou využívat v hodinách. Prostřednictvím filmů, diskusí a výukových aktivit přináší JSNS do škol důležitá témata a konkrétní příběhy.

VĚNUJEME SE

- mediální gramotnosti
- lidským právům
- moderním československým dějinám
- aktivnímu občanství
- sociální problematice
- životnímu prostředí
- výuce jazyků
- rozvojevým a mnoha dalším tématům

CO JE TO AUDIOVIZUÁLNÍ LEKCE (AV LEKCE)?

Komplexní balíček, který se skládá z filmu a metodických materiálů. Každá lekce kromě filmu obsahuje výukové materiály – aktivity, otázky a odpovědi, odkazy na webové stránky a nejrůznější informace věnující se dané problematice.

CO JE DOBRÉ VĚDĚT:

Otázky a odpovědi (srozumitelné informační materiály k danému tématu) jsou pro vyučující vytvořeny odborníky na dané téma a reprezentují nejčastější dotazy studentů a studentek.

Součástí aktivit do hodin jsou také zkušenosti z praxe, ve kterých vyučující popisují své praktické zkušenosti s danou lekcí.

„Aktivita je osvědčeným prostředkem, jak mohou žáci zvládnout své emoce v případě, kdy se jim o nich nechce mluvit nahlas. Nejčastěji to bývá po zhlédnutí dokumentů se silným příběhem, kdy se těžko hovoří většině z nás. Napsat dopis (byť jednu jedinou větu nebo slovo) kterémukoli z aktérů příběhu spolehlivě umožní úplně každému vyjádřit nahromaděné emoce.“

Vlasta Urbanová,
Střední škola strojní,
stavební a dopravní,
Liberec

DEBE

Reflexe a práce s emocemi

Nedílnou součástí práce s filmy a videi, pokud chcete naplno využívat jejich potenciál, **je práce s emocemi**. Zabere 5–60 minut, podle toho, jakou metodu zvolíte. V JSNS pracujeme s několika ověřenými metodami, které jsou univerzálně použitelné (jedno slovo, I.N.S.E.R.T., pětilístek, dopis / R.A.F.T. ...).

Tipy, jak na reflexe emocí, najdete zde: [**Jak na reflexi emocí po filmové projekci**](#)

Jedno slovo – Metoda slouží k rychlé reflexi pocitů žáků. Žáci vyjádří svůj dojem z filmu jedním slovem, které učitel zapíše na tabuli, což umožní sdílení a porovnání emocí ve třídě. Pokud žáci potřebují podporu při pojmenování emocí, lze využít pracovní listy nebo anonymní formu vyjádření.

I.N.S.E.R.T. – Metoda podporuje strukturovanou diskusi a reflexi po práci s textem nebo filmem pomocí symbolů: plus (+) pro pozitivní dojmy, minus (-) pro negativní, vykřičník (!) pro nejsilnější momenty a otazník (?) pro otázky. Žáci své myšlenky vyjadřují písemně nebo ústně a sdílejí je ve třídě.

Dopis/R.A.F.T. – Metoda umožňuje žákům vyjádřit své emoce prostřednictvím dopisu. Sami si volí roli, v níž dopis píše, adresáta, formu a téma. Tímto způsobem rozvíjejí empatii a schopnost vyjadřovat různé pohledy a záměry.

Na co nezapomenout? – Žáci si zapíší scény z filmu, které na ně nejvíce zapůsobily, poté o nich diskutují v malé skupině a následně je prezentují ostatním spolužákům. Aktivita podporuje reflexi silných emocí a zážitků z filmu a vede žáky k diskusi o svých dojmech.

Anonymní myšlenky – Metoda umožňuje žákům po zhlédnutí filmu anonymně vyjádřit své pocity volným psaním na lístečky, které následně losují a čtou spolužáci. Aktivita podporuje sdílení emocí, vzájemné porozumění a může otevřít diskusi o náročných tématech.

Pětilístek – Metoda využívá k reflexi emocí tvorbu volného verše. Žáci na základě asociací k filmu vybírají podstatné jméno, které je základem básně, a následně k němu podle daného schématu doplňují přídavná jména a slovesa. Výstupem je krátká báseň vyjadřující emoce žáků, jako např.: Svoboda. Křehká, životodárná. Osvobozuje, dává, zavazuje. Je nutné ji bránit.

Filmy, které doporučujeme

Vybrali jsme pro vás lekce, které se osvědčily ve výuce na středních odborných školách a učilištích. Součástí výběru jsou doporučené aktivity. Na našem portále najdete i další metodické materiály a informační texty.

POSTAVENÍ MIMO HRU

jsns.cz/postaveni-mimo-hru

Ivan Biel / Česká republika / 2010 / 57 min.

Dvojnásobní mistři světa v hokeji z let 1947 a 1949 byli v roce 1950 místo obhajoby titulu zatčeni StB. Čelili mučení, vykonstruovaným procesům a odsouzení za velezradu. Film s Augustinem Bubníkem připomíná jejich osudy i přátelství s dalšími politickými vězni. Zároveň odhaluje, jak totalitní režim brutálně potlačoval projevy svobody i v oblasti sportu.

CÍLE LEKCE

1. seznámit se s tím, jak StB zasahovala vůči československým hokejistům v 50. letech
2. zjistit důvody perzekucí československých sportovců
3. znát jednotlivé osudy perzekvovaných československých hokejistů

AKTIVITA

Prostřednictvím aktivity se žáci seznámí s osudy perzekvovaných hokejistů v 50. letech 20. století. Uvědomí si, že totalitní režim neváhal zasáhnout ani proti oblíbeným reprezentantům, mistrům světa. I z toho je patrná atmosféra strachu a pasivity, která ovládala tehdejší československou společnost.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

KLÍČOVÁ TÉMATA

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

CÍLE

Žáci:

- vědí, jak a proč StB zasahovala do životů sportovců v období komunistického režimu
- dokážou porovnat podmínky dnešních hokejistů s perzekvovanými hokejisty v 50. letech

DĚLKA 90 MINUT

(včetně projekce filmu)

POMŮCKY

- PRACOVNÍ LIST pro každého žáka; arch papíru; tabule nebo flipchart; psací potřeby

POSTUP

1. Aktivitu zahájíme diskusí. Ptáme se žáků, kdo všechno jsou podle nich novodobí hrdinové naší společnosti. Kvůli komu jsou lidé ochotni naplnit náměstí. Lze předpokládat, že se dříve či později stočí diskuse ke sportovcům.
2. Krátce představíme dokumentární film, který pojednává o hokejových hrdinech československé společnosti před 75 lety. Vyzveme žáky: Soustřed'te se během projekce na absurdnost postupu komunistické moci. V čem spočívá její rafinovanost?
3. Následuje projekce filmu nebo jeho části (0:00–26:12 min.) pojednávající o zatčení hokejistů a jejich soudním procesu.
4. Po projekci filmu provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
5. Rozdáme žákům PRACOVNÍ LISTY a hledáme odpovědi na otázky z listu, které do něj zaznamenáváme.
6. Následuje společný rozbor odpovědí žáků – dle podmínek a charakteru skupiny zvolíme vhodnou formu (myšlenková mapa, zaznamenávání odpovědí na tabuli, arch papíru). Pokračujeme řízenou diskusí na téma „zásahy totalitní moci a potlačování svobody i v tak apolitické oblasti, jako je sport“.

REFLEXE

Probíhá během závěrečné diskuse s cílem ukázat na obsah názvu celé aktivity, kam až sahala absurdní chapadla komunistické zvěle. Ptáme se: Proč si mohl komunistický režim dovolit takto riskovat a zakročit proti sportovním miláčkům národa? Nebyl to svým způsobem „lakmusový papírek“ pevnosti režimu a zotročení společnosti a národa? Aktivitu a film lze velmi vhodným způsobem využít k nepřímému pochopení významu svobody pro společnost. Ptáme se: Bylo by dnes možné, aby svobodný stát – demokratický režim – bez odporu společnosti odstranil populární sportovce, reprezentanty, miláčky tribun?

POZNÁMKA

Aktivitu můžeme použít jako výchozí bod k dalším úkolům či projektové výuce. Náměty na projektovou výuku: 1. Pátrání v archivu po konkrétních zmínkách v novinách z 50. let o osudech osobností zmíněných v dokumentu. 2. Využití metody oral history a oslovení rodinných příslušníků, jak oni vzpomínají na osudy našich mistrů světa. Jejich vzpomínky mohou žáci zpracovat a následně prezentovat ve třídě.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Aktivitu jsem realizovala v hodině ZSV se žáky 2. ročníku nástavbového studia. Na úvod žáci psali na tabuli jména novodobých hrdinů a své volby zdůvodnili. Diskutovali jsme o vlivu sportovců a umělců na veřejnost a o rozdílů mezi demokracií a totalitou, která zasahuje i do kultury a sportu. Promítla jsem část filmu (0:00–26:00) a žáci pracovali s otázkami v pracovním listu. Film je zaujal, protože téma sportu je jim blízké, a aktivita podnítila srovnávání 50. let se současností.“

Kristýna Hýblová Nenčevová,

Střední škola technická a zemědělská, Mohelnice

PRACOVNÍ LIST

ABSURDITA ZNEUŽITÍ SPORTU

Odpověz na následující otázky:

1. Co sledoval komunistický režim tímto procesem?
2. Proč byl tento proces na rozdíl od většiny ostatních (Milada Horáková apod.) utajený?
3. O čem svědčí skutečnost, že se veřejnost nezajímala o osud mistrů světa?
4. Proč byli někteří sportovci vnímáni jako nepřátelé režimu? Čím mu hrozili?
5. Jak proces zasáhl rodiny sportovců?
6. Jak ovlivnil kariéru hokejistů? Srovnajte s možnostmi a podmínkami dnešních sportovců.

1989: Z DENÍKU IVANY A.

jsns.cz/1989-z-deniku-ivany-a

Karel Strachota / Česká republika / 2014 / 42 minut

Film vychází z autentického deníku osmnáctileté Ivany A., která popisuje poslední rok existence komunistického Československa. Kontrastuje v něm běžný studentský život s událostmi Palachova týdne, povinnými oslavami i první cestou na Západ. S příchodem sametové revoluce se otevírá nová životní etapa. Dílo kombinuje deníkové zápisky s archivními záznamy, dobovým tiskem, animacemi a hudbou, čímž vytváří silnou výpověď určenou hlavně mladé generaci.

CÍLE LEKCE

1. seznámit se s průběhem sametové revoluce
2. podívat se na události roku 1989 v Československu očima středoškolačky
3. dozvědět se o událostech posledního roku komunistického Československa

„Je to film, ke kterému se opakovaně vracím, protože vím, že u žáků sklídí úspěch. Významné dějinné události Ivana A. přímo zažívá, navíc je ve věku mých žáků. Při sledování mi přijde úsměvné, jak moc se Ivana liší od dnešní generace, ale žáci to nevnímají. Jako by byla jednou z nich, autenticita vyprávění přebije všechny generační odlišnosti.“

Eva Šidelková, Vyšší odborná škola a Střední škola veterinární, zemědělská a zdravotnická, Třebíč

AKTIVITA

Aktivita rozvíjí u žáků čtenářskou gramotnost a vede je k pochopení postojů a jednání lidí, kteří za totality v tehdejší ČSSR bojovali za základní hodnoty demokratické společnosti. Prostřednictvím textu Několik vět se žáci seznámí s petičním právem a peticí jako prostředkem přímé demokracie.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DĚLKA **90** MINUT

(včetně projekce filmu)

POMŮCKY

- PRACOVNÍ LIST pro každého žáka; MATERIÁL pro každého žáka nebo do každé skupiny; modrou a červenou fixu pro každého žáka

CÍLE

Žáci:

- v dobové petici rozpoznají obsah demokratických myšlenek a jejich nebezpečí pro totalitní aparát
- reflektují občanské postoje a hodnoty lidí, kteří se nebáli riskovat a poukazovat na hodnoty demokratické společnosti
- si uvědomují hodnotu svobody a demokracie a potřebu je chránit

POSTUP

1. Po projekci filmu provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
2. Následně žákům rozdáme MATERIÁL, text petice Několik vět, a vyzveme je, aby podtrhli modře to, co jim dnes připadá samozřejmé a necítili by potřebu za to nějak bojovat. Poté žáky požádáme, aby podtrhli červeně to, co jim i dnes připadá nějakým způsobem ohrožené. Vše, co si žáci označili, ve společné diskusi reflektujeme.
3. Rozdáme žákům PRACOVNÍ LISTY a vyzveme je, aby roztřídili jednotlivé body petice do kategorií uvedených v tabulce.

POZNÁMKA

Všechny úkoly lze dle uvážení realizovat ve skupinách i samostatně, případně v kombinaci.

REFLEXE

Reflexe probíhá formou společné diskuse. Vedeme žáky k zamyšlení nad tím, zda by na ně dnes text působil jako tajný a „nebezpečný“, v jakých oblastech nastal posun a co zůstává stále aktuální. Zamyšlení můžeme vést i směrem k rozdělení společnosti na ty, kteří bojovali proti projevům totalitního zřízení, a tzv. šedou zónu ve smyslu „ne každý byl hrdina“.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Aktivita otevírá téma demokratizace společnosti a veřejného života, které je aktuální i dnes. Z debaty vyplynulo, že žáci ostatní body buď nevnímají v rámci společenského dění vůbec, nebo jim připadají naplňované. Zároveň se v rámci diskuse otevřel i prostor pro zamyšlení, co by mělo být cílem procesu demokratizace a kdo by se na něm měl podílet. Jen minimum jedinců souhlasilo s tvrzením, že každý z nich, a to třeba jen tím, že bude slušný – většina přehazovala zodpovědnost na vybrané zástupce. I přesto bych s aktivitou pracovala – člověk nikdy neví, kdy dozrají k poznání, že začít se má u sebe, a tak je potřeba v nich tuto otázku neustále vzbuzovat.“

Tereza Vodičková, SSOŠ a SSOU BEAN, s. r. o., Praha

PRACOVNÍ LIST

NĚKOLIK VĚT O NĚKOLIKA VĚTÁCH

Roztříd'te jednotlivé body petice pod tabulkou do následujících kategorií.

VÍRA	EKOLOGIE	MÉDIA/ INFORMACE	HISTORIE	OBČANSKÁ PRÁVA A SVOBODY

1. Aby byli okamžitě propuštěni všichni političtí vězňové.
2. Aby přestala být omezována svoboda shromažďovací.
3. Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začaly být konečně chápány i vládou jako to, čím v očích veřejnosti už dávno jsou, totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různotvárnosti. Zároveň by neměly být kladeny překážky vzniku nových občanských hnutí, včetně nezávislých odborů, svazů a spolků.
4. Aby byly sdělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zbaveny všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté cenzury a otevřeny svobodné výměně názorů a aby byly legalizovány sdělovací prostředky působící dosud nezávisle na oficiálních strukturách.
5. Aby byly respektovány oprávněné požadavky všech věřících občanů.
6. Aby byly všechny chystané a uskutečňované projekty, které mají natrvalo změnit životní prostředí v naší zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k všestrannému posouzení odborníkům a veřejnosti.
7. Aby byla zahájena svobodná diskuse nejen o padesátých letech, ale i o pražském jaru, invazi pěti států Varšavské smlouvy a následné normalizaci. Je smutné, že zatímco v některých zemích, jejichž armády tehdy do československého vývoje zasáhly, se dnes už o tomto tématu začíná věčně diskutovat, u nás je to stále ještě velké tabu, a to jen proto, aby nemuseli odstoupit ti lidé z politického a státního vedení, kteří jsou odpovědní za dvacetileté upadání všech oblastí společenského života u nás.

PRAHA 29.6. 1989

NĚKOLIK VĚT

První měsíce roku 1989 znova a jasně ukázaly, že i když se současné československé vedení velmi často zaklíná slovy přestavba a demokracizace, ve skutečnosti se dost zoufale vzpírá všemu, co demokracii vytváří, nebo co ji alespoň vzdáleně připomíná. Petice a iniciativy občanů, které samo nezorganizovalo, odmítá jako nátlakové akce, odlišné politické názory odsuzuje jako antisocialistické a nepřátelské, pokojná lidová shromáždění rozhání, do přípravy nových zákonů nedovoluje veřejnosti mluvit.

Tytéž měsíce však zároveň ukázaly, že občanská veřejnost se už vymaňuje z letargie, a že stále více lidí má odvahu veřejně projevit svou touhu po společenských změnách. Pohyb ve společnosti se tak začíná stále povážlivěji srážet s nehybností moci, roste společenské napětí a začíná hrozit celková krize. Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje. Proto vyzýváme vedení naší země, aby pochopilo, že nadešel čas ke skutečným a důsledným systémovým změnám, a že tyto změny jsou možné a mohou mít úspěch jen tehdy, bude-li jim předcházet vskutku svobodná a demokratická diskuze. Prvním krokem k jakýmkoli smysluplným změnám, novou ústavou počínaje a ekonomickou reformou konče, musí být tedy zásadní změna společenského klimatu v naší zemi, do kterého se musí vrátit duch svobody, důvěry, tolerance a plurality.

Podle našeho názoru je k tomu třeba:

- 1/ Aby byli okamžitě propuštěni všichni političtí vězňové.
- 2/ Aby přestala být omezována svoboda shromažďování.
- 3/ Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začaly být konečně chápány vládou jako to, čím v očích veřejnosti již dávno jsou - totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různotvornosti. Zároveň by neměly být kladeny překážky k vzniku nových občanských hnutí včetně nezávislých odborů, svazů a spolků.
- 4/ Aby sdělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zbaveny byly všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté cenzury a otevřeny svobodné výměně názorů, a aby byly legalizovány sdělovací prostředky působící nezávisle na oficiálních strukturách.
- 5/ Aby byly respektovány oprávněné požadavky všech věřících občanů.
- 6/ Aby byly všechny chystané i uskutečňované projekty, které mají natrvalo změnit životní prostředí v naší zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k všestrannému posouzení odborníkům i veřejnosti.
- 7/ Aby byla zahájena svobodná diskuze nejen o 50tých letech, ale i o Pražském jaru, intervenci pěti států Varšavské smlouvy a následné normalizaci. Je smutné, že zatím co v některých zemích, jejichž armády tehdy do československého vývoje zasáhly, se dnes už o tomto tématu začíná věcně diskutovat, u nás je to stále ještě velké tabu a to jen proto, aby nemuseli odstoupit ti lidé z politického a státního vedení, kteří jsou odpovědní za dvacetileté upadání všech oblastí společenského života u nás.

Každý, kdo souhlasí s tímto stanoviskem, může je podpořit svým podpisem. Vládu vyzýváme, aby s ním nenaložila tak, jak je dosud zvyklá s nepohodlnými názory nakládat. Zasadila by tím osudovou ránu nadějí jimiž jsme vedeni, totiž nadějí na skutečný společenský dialog jako jediné možné východisko ze slepé uličky, v níž se dnes československo nachází.

Podpisy je možno předávat či zasílat dosavadním signatářům a nebo na tyto adresy: JIŘÍ KRÍŽAN-Navrátilova 16, Praha 1, 110 00
SAŠA VONDRA-Trojanova 1, Praha 2, 120 00
VÁCLAV HAVEL-Engelsovo nábřeží 78, Praha 2, 120 00

/

CHCEME DÝCHAT

jsns.cz/1989-chceme-dychat

Karel Strachota / Česká republika / 2023 / 50 min.

Teplice v období normalizace jsou symbolem devastace i alternativní kultury, ale také městem zahaleným smogem. Příběh Pavla a Renaty ukazuje touhu mladých žít svobodně navzdory represím režimu, který je označuje za „závadovou mládež“. Z archivních záběrů vznikla mozaika událostí vrcholících demonstracemi proti smogu, jež se staly předzvěstí listopadové revoluce.

O ZLÉM SNU

jsns.cz/o-zlem-snu

Pavel Štingl / Česká republika / 2000 / 49 min.

Film zachycuje životní příběh Evy Erbenové, kterou v dětství zasáhl holokaust a která přežila Terezín, Osvětim i pochod smrti. Po válce našla nový domov v Postřekově, kde ji ukryla rodina Jánových navzdory hrožícímu nebezpečí. Díky kombinaci hraných rekonstrukcí, archivních záběrů a dobových kreseb vzniká silné svědectví o křehkosti života a ničivé síle nenávisti.

VELVET 89

jsns.cz/velvet-89

JSNS, Charles Games / 2024 / 30 min.

Velvet 89 je výuková videohra, která přibližuje příběhy obyčejných lidí stojících u zrodu pádu komunistického režimu. Hráči v pěti kapitolách prožívají klíčové okamžiky sametové revoluce – od ekologických protestů v Teplicích přes zásah na Národní třídě až po demonstrace v Českých Budějovicích, na Letné či generální stávkou v Ostravě. Setkávají se s postavami, které sdílejí své motivace, obavy i příběhy jednotlivých měst. Atmosféru hry dotvářejí ručně kreslené scény doplněné archivními videozáznamy.

- Začala jsem kouřit.
- Taky tě miluju, zlatíčko.

VEČEŘE BEZ MOBILU

jsns.cz/vecere-bez-mobilu

Device Free Dinner / 2017 / 1 min. / titulky

Rodinná večeře. Obvykle důležitý prostor pro sdílení a budování vztahů s našimi nejbližšími. Jak se ale tahle tradiční instituce mění pod vlivem nejnovějších technologií? Humorný spot glosuje to, jak nám mobily kradou pozornost, jak namísto naslouchání vlastním dětem řešíme i během společného stolování pracovní e-maily. Kampaň #DeviceFreeDinner (Večeře bez mobilu) poukazuje na to, že technologie okupují stále více prostoru, který by měl patřit jen rodině.

CÍLE LEKCE

1. varovat před nezdravým vztahem k digitálním technologiím
2. uvědomit si význam přímé mezilidské komunikace a času tráveného s rodinou
3. umět regulovat čas, během něhož využíváme digitální technologie

„Spot i aktivita studenty velmi bavily – týkají se jejich vlastního života, mohli mluvit o vlastních zkušenostech. Zároveň aktivity nejsou příliš dlouhé – vše vyšlo tak akorát na jednu vyučovací hodinu.“
Petra Karfíková, Obchodní akademie a Střední odborná škola generála Františka Fajtla, Louny

AKTIVITA

Žáci v aktivitě reflektují, jaké pocity v nich vyvolává nadměrné používání mobilních telefonů během komunikace tváří v tvář. Následně ve skupinách sdílejí, jaká pozitiva a negativa jim těsné spojení s mobily přináší.

DÉLKA 45 MINUT

(včetně projekce filmu)

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

CÍLE

Žáci:

- jsou vnímavější k tomu, jaké pocity může vyvolat nadměrné používání mobilů během komunikace tváří v tvář
- si uvědomují, že závislost na mobilech je celospolečenský fenomén
- vnímají pozitiva i negativa, která těsné spojení s mobilními telefony přináší

POMŮCKY

- PRACOVNÍ LIST a flipchartový papír pro každou skupinu

POSTUP

1. Promítneme spot Večere bez mobilu.
2. Po projekci provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
3. Rozdělíme žáky do skupin a rozdáme jim PRACOVNÍ LISTY.
4. Necháme žákům čas na vypracování odpovědí a poté jednotlivé skupiny vyzveme ke sdílení odpovědí.
5. Rozdáme žákům do skupin flipchartové papíry. Jejich úkolem je rozdělit je na poloviny a do první zapisovat, jaké možnosti a výhody jim mobily přinášejí, do druhé pak, jaké mohou přinášet nevýhody, omezení nebo rizika. Cílem aktivity je, aby žáci pojmenovali pozitiva i negativa, která jim život s mobilem přináší.
6. Vyzveme skupiny, aby postupně sdílely své postřehy.

POZNÁMKA

Lekce na webu obsahuje navíc grafy „Elektronická zařízení a my: rodiče vs. teenageři“ a další k závislostem na mobilech, se kterými lze v aktivitě také pracovat.

REFLEXE

Reflexe probíhá formou diskuse. Ptáme se: Kdo z vás je zcela spokojený s tím, kolik času tráví s mobillem, a s tím, jak ho využívá? Co byste chtěli v používání mobilů změnit? Celá hodina včetně reflexe by měla směřovat k tomu, že závislost na mobilech je celospolečenský fenomén, který se netýká jen dětí a teenagerů. K uvědomění, že mobily nás mohou obohacovat, ale také nám přinášet negativa (okrádat nás o spánek, být překážkou v tom, abychom trávili volný čas kvalitněji, apod.). Záleží na tom, jak a k čemu je využíváme. Je na nás, abychom si to nastavili tak, aby nám přinášely co nejvíce výhod a co nejméně nevýhod.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Aktivitu jsem testovala s žáky prvního ročníku obchodní akademie. Spot jsem promítla na jejich žádost dvakrát – je hodně rychlý a někteří nestihli přečíst všechny texty napoprvé. Následovala práce s pracovním listem, která byla bez problémů, otázky jsou srozumitelné a jednoduché. Dělali jsme si ve třídě vlastní průzkum k otázce závislosti, což studenty velmi bavilo. Zjistili jsme, že většina studentů se cítí závislých (tím jsme došli k definování závislosti), pouze dvě studentky se snaží s tím bojovat (v určitý čas prostě vypnou telefon) a většina studentů má pocit, že jejich rodiče trpí závislostí na mobilu také.“

Petra Karfíková, Obchodní akademie a Střední odborná škola generála Františka Fajtla, Louny

PRACOVNÍ LIST

MOBIL: POMOCNÍK I OTROKÁŘ

Společně vymyslete a запиšte odpovědi na následující otázky:

1. Co si myslíte, že tatínek na mobilu během večere dělal?
2. Jak se podle vás cítili členové rodiny během večere?
3. Stalo se vám někdy, že někdo během rozhovoru s vámi věnoval více pozornosti telefonu?
Popište situaci a uveďte, jak jste se v ní cítili.
4. Představte si, že chcete někomu něco říct, ale on věnuje pozornost mobilu. Jak byste mohli reagovat? *Napište tři možné reakce, případně je předved'te jako scénku.*

JAK JSEM VYHRÁL

jsns.cz/jak-jsem-vyhral

Jonas Odell / Švédsko / 2016 / 14 min. / titulky / dabing

Tento animovaný dokument sleduje cestu od hráčské vášně až k těžké závislosti. Tři příběhy spojuje izolace a posedlost hrami, které hráčům zabíraly až 30 hodin týdně a vyřadily je z běžného života. Hrdinové postupně ztratili zájem o školu, práci i rodinu, nejvíce utrpěly jejich vztahy. Dnes zpětně hodnotí, jak se jim podařilo z „nejvyššího levelu“ závislosti vystoupit.

CÍLE LEKCE

1. reflektovat míru trávení volného času na internetu a hraním her
2. zjistit, jak může hraní her ovlivňovat mezilidské vztahy a každodenní život
3. uvědomit si, že hraní her může být přínosné i škodlivé

AKTIVITA

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad tím, jaká je zdravá míra hraní počítačových her. V úvodu ve skupinách sdílejí, jaká jsou pozitiva a negativa hraní her, poté se seznamují se znaky závislosti na počítačových hrách.

DÉLKA 45 MINUT

(včetně projekce filmu)

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace, vzdělávání pro zdraví, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

CÍLE

Žáci:

- si uvědomují pozitiva a negativa hraní počítačových her
- znají znaky závislosti na hrách
- reflektují vlastní hraní, resp. obecně trávení volného času na internetu

POMŮCKY

- PRACOVNÍ LIST a MATERIÁL do každé skupiny; psací potřeby

POSTUP

1. Na začátku hodiny se zeptáme žáků: Jaký je váš vztah ke hraní her na počítači nebo telefonu? Vyzveme je, aby se rozmístili po třídě podle následujících pravidel. V jednom rohu budou vášniví hráči, ve druhém ti, kteří hrají občas, ve třetím ti, které hraní nebaví. Žáci mohou využít také prostor mezi dvěma rohy nebo využít čtvrtý roh třídy, který symbolizuje libovolnou jinou odpověď. Když žáci zaujmou pozice, vyzveme pár jedinců z různých koutů třídy, aby o svém vztahu ke hraní her řekli více.
2. Rozdělíme žáky do menších skupin a rozdáme jim PRACOVNÍ LISTY. Necháme jim čas na vypracování odpovědí, které následně postupně sdílejí s celou třídou.
3. Následuje projekce filmu.
4. Po projekci filmu provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
5. Žákům promítneme (nebo rozdáme) MATERIÁL s pozitivními a negativními účinky hraní, který vytvořil Sven Rollenhagen (švédský sociální pracovník zabývající se závislostmi, který se podílel na přípravě dokumentu Jak jsem vyhrál). Dáme žákům prostor, aby doplnili další pozitivní a negativní účinky hraní. Ptáme se: Do jaké barevné zóny byste zařadili postavy z filmu? Jaký mělo hraní her dopad na vztahy s jejich blízkými? Co jim pomohlo se ze závislosti vymanit? Pro připomenutí příběhů tří postav žákům zmíníme, že první postava propadla ve škole, druhá zanedbávala výchovu svých dětí a třetí žila svůj vztah s partnerem více virtuálně než reálně.

REFLEXE

Reflexe probíhá formou diskuse. Ptáme se žáků: Jak se vyhnout tomu, abyste se stali na hraní závislími? Co se dá dělat v situaci, kdy byste měli pocit, že vám hraní zabírá už příliš mnoho času? Jak jinak bychom mohli trávit čas, kdybychom hráli méně?

POZNÁMKA

Cílem aktivity není hraní her demonizovat, ale poukázat na to, že přemíra hraní má mnoho negativních dopadů (chybějící čas na jiné věci, narušení vztahů, možné negativní dopady na zdraví apod.). Právě tyto negativní dopady podle psychologů vypovídají o tom, že se jedná o závislost, více než prostý počet hodin věnovaný hraní her (více viz informační text Otázky a odpovědi u lekce na webu).

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Na začátku hodiny jsme jako evokaci před filmem využili pomyslnou škálu od vášnivých hráčů až po ty, které hraní her vůbec nezajímá. Následovalo promítání filmu a reflexe metodou jednoho slova. Žáci uváděli slova jako úleva, smutek, smíření, realita, překvapení. Na konci hodiny jsme rozvinuli debatu na téma prevence nebo nápravy v případě problémů s hraním. Žáci navrhovali pevně stanovit čas všech činností, jiní namítali, že to nefunguje a že lepším krokem je najít si nový koníček v reálném světě.“

Zuzana Paseková, Karlínská obchodní akademie a VOŠE, Praha

PRACOVNÍ LIST

HRÁČEM NA PLNÝ ÚVAZEK

Odpovězte ve skupině na následující otázky:

Proč hrajete (vy nebo vaši vrstevníci) počítačové hry? Uveďte tři hlavní motivace.

1.

2.

3.

Jak může hraní her obohatit váš život? Jaká pozitiva může přinést?

1.

2.

3.

Jak může hraní her ovlivnit váš život negativně?

1.

2.

3.

JAK JSEM VYHRÁL

HRÁČEM NA PLNÝ ÚVAZEK

MATERIÁL

ZNÁMKY ZÁVISLOSTI NA POČÍTAČOVÝCH HRÁCH

Vytvořeno švédským odborníkem Svenem Rollenhagenem, který se podílel na přípravě dokumentu *Jak jsem vyhrál*.

ZELENÁ ZÓNA

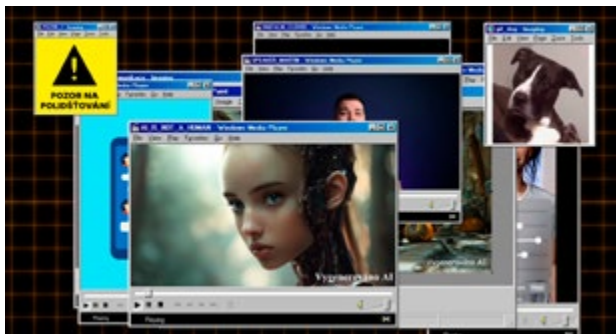
- pozitivní účinky hraní
- + společenský rozměr
- + zábava, vzrušení
- + zlepšení jazykových dovedností (nejčastěji v angličtině)
- + zlepšení v multitaskingu, vyšší odolnost vůči stresu
- + lepší strategické myšlení
- + kontakt s jinými zeměmi a kulturami
- + trénink schopnosti reagovat

ŽLUTÁ ZÓNA

riziková zóna, pozitivní i negativní účinky hraní zároveň

ČERVENÁ ZÓNA

- převažují negativní účinky, závislost
- abstinenční příznaky (když hráč nehraje, je neklidný, podrážděný, skleslý apod.)
- chození za školu, vyhýbání se zkouškám a testům, zhoršení známek, vyhození z práce
- závažné konflikty s kamarády a rodinou
- (hádky kvůli povinnostem, době, kdy bude rodina společně jíst, apod.)
- pozornost a aktivity se točí kolem hraní (i když hráč zrovna nehraje, o hrách čte, mluví a přemýšlí)
- lži a zapírání (aby hráč uklidnil okolí, lže o množství času, který hraním skutečně stráví, i o dalších věcech spojených s hraním)
- narušený denní rytmus, ponocování, spánek přes den
- ztráta zájmu o dřívější koníčky a kamarády
- zhoršení zdraví a kondice kvůli neustálému sezení u počítače
- kriminalita, krádež platební karty rodičů kvůli herním nákupům
- ztráta kontroly (hráč hraje více, než plánoval)
- při pokusech hraní omezit hráč znovu spadne do známých vzorců chování

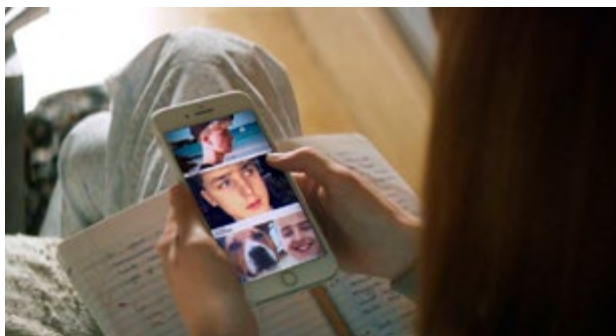

STINNÉ STRÁNKY AI

jsns.cz/stinne-stranky-ai

JSNS / Česká republika / 2025 / 11 min.

Video otevírá téma rizik spojených s umělou inteligencí – od deepfake podvodů a falešných intimních fotografií až po vztahy s AI chatboty. Upozorňuje, že tyto jevy už dnes ovlivňují životy mnoha lidí a mohou mít vážné následky. Připomíná také, jak algoritmy sociálních sítí využívají AI k udržení naší pozornosti. Skrze odborné komentáře a konkrétní příklady vybízí k diskusi o digitálním bezpečí, kritickém myšlení i významu skutečných mezilidských vztahů a empatie.

S KÝM SI PÍŠEŠ?

jsns.cz/s-kym-si-pises

Hugh Mulhern / Irsko / 3 min. / dabing

Krátký spot ukazuje, jak běžné je pro mladé sdílení života online a komunikace s cizími lidmi. Příběh upozorňuje na riziko falešné identity a zdůrazňuje nutnost obezřetnosti i včasné žádosti o pomoc.

ZNÁŠ CELÝ PŘÍBĚH?

jsns.cz/znas-cely-pribeh

Ellius Grace / Irsko / 2 min. / dabing

Na sociálních sítích snadno vzniká dojem, že ostatní žijí dokonale, protože každý sdílí jen to nejlepší. Za sebevědomými fotkami a inspirativními popisky se ale mohou skrývat pochybnosti, smutek či problémy s duševním zdravím. Realita našeho ani cizího života proto není zdaleka tak dokonalá, jak působí v online prezentaci.

TROPICANO HLEDÁ PREZIDENTA

jsns.cz/tropicano-hleda-prezidenta

Dezinformační hra / Česká republika / 2022 / 10 min.

Hra představuje zjednodušenou formou průběh a dopady šíření dezinformací na příkladu smyšlených prezidentských voleb ve fiktivní zemi. Žáci se stávají jedním ze dvou kandidátů a jejich cílem je porazit soupeře všemi prostředky, včetně manipulace médií.

„Když s jednou třídou projdeme lekci opakovaně, je vidět velký posun v dovednostech. První diskuse bývá rozpačitá, ale po páté nebo desáté už dokážou argumentovat a posouvají se.“

Zina Dvořáková, SOŠ dopravy a cestovního ruchu, Krnov

ČERNÁ OVCE

jsns.cz/cerna-ovce

Ed Perkins / Velká Británie / 2018 / 27 min. / titulky / dabing

Rodina nigerijských přistěhovalců opouští v roce 2000 Londýn a stěhuje se do Essexu s nadějí na klidnější život. Brzy ale zjišťuje, že malé město ovládá gang rasistů. Dospělý Cornelius zde ve filmu vzpomíná na své dětství poznamenané xenofobií a násilím. Silné dokudrama nominované na Oscara zkoumá, jak hluboké stopy zanechává touha po přijetí a strach z odmítnutí.

CÍLE LEKCE

1. uvědomit si, v jakém strachu žijí lidé, kteří jsou terčem nenávistných útoků
2. zamyslet se nad tím, jak lehké je nechat se strhnout davem
3. diskutovat o rasismu a xenofobii

„Film výborně zafungoval. Studenti se aktivně pustili do práce nad otázkou příčin nenávisti a poslouchali se navzájem. Bylo zajímavé, že každá skupina pojala debatu trochu jinak. Studenti přemýšleli o tom, kam až Cornelius zašel, aby se mezi své vrstevníky dostal. Jako příčiny nenávisti uváděli například odlišnou kulturu, náboženství, menšinovou sexuální orientaci nebo také závist.“
Ida Vohryzková, VOŠZ a SŠZ, Palachova, Ústí nad Labem

AKTIVITA

Aktivita vede žáky k pochopení, že žádné tvrzení, které se říká o nějaké skupině lidí, nikdy neplatí o všech jejích členech. Pomůže jim k tomu seznam tvrzení o jejich vlastní generaci, který dají společně dohromady, a následné vyjádření každého z nich, zda o něm konkrétní tvrzení říká pravdu, či nikoli.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

CÍLE

Žáci:

- pochopí, že obecná tvrzení o skupině lidí (třídě, profesi, etniku, národu, generaci atd.) nikdy neplatí pro všechny její členy
- si uvědomí, že obecnými tvrzeními se můžeme dopustit nespravedlivého posuzování

DĚLKA 45 MINUT

(včetně projekce filmu)

POMŮCKY

- flipchart nebo tabule; psací potřeby

POSTUP

1. Hodinu začneme projekcí filmu.
2. Po projekci provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
3. Následně vyzveme žáky, aby uváděli tvrzení, která se říkají o mladé generaci. Jejich výroky zapisujeme do sloupce na tabuli nebo flipchart. Můžeme pomoci připomenutím toho, co jsme sami slyšeli, že se říká o mladých lidech.
4. Jestliže žáky už nic nenapadá, sdělíme jim, že teď budeme číst jedno tvrzení za druhým. Po přečtení každého z nich vyzveme třídu, aby zvedl ruku ten, o kom tvrzení platí. Počet zvednutých rukou zapíšeme na tabuli vedle každého tvrzení. Pokračujeme, dokud se žáci nevyjádří ke každému tvrzení ze seznamu.

REFLEXE

Reflexe probíhá formou společné diskuse, kdy zhodnotíme i výsledky předchozí aktivity. Ptáme se žáků: Co jste zjistili? Co z čísel uvedených u jednotlivých tvrzení vyplývá? Existuje nějaké tvrzení, u kterého zvedli ruku všichni ve třídě? Jak je to tedy s tvrzeními, která vynášíme o jiných skupinách – o Romech, přistěhovalcích, migrantech, starých lidech, homosexuálech, bezdomovcích, Němcích, Rusech, Arabech, Češích...? Jak jste se během aktivity cítili? Žáci si sami na sobě vyzkoušejí, jak je nepříjemné, když je někdo hodnotí jako celek na základě chování jednoho či více jedinců. Aktivitu je dobré uzavřít tím, že naše výroky o skupinách lidí vedou ke zobecnění, které neumožňuje individuální přístup k jednotlivci, a kterým se tedy nutně dopouštíme nespravedlivého posuzování.

POZNÁMKA

Zadání aktivity můžeme různě měnit — jsou-li ve třídě samé dívky (samí chlapci), ptáme se: Co se říká o dnešních dívkách (chlapcích)? Nebo: Co se říká o gymnazistech, učnících, žácích osmé (deváté, vaší) třídy? Co se říká o Češích? Vždy se ptáme tak, aby se s uvedenou skupinou mohli žáci ztotožnit. Aktivita vždy spolehlivě ukáže, že na žádné tvrzení se nikdy nepřihlásí všichni žáci ve třídě. Neselhává ani v případě, že se někdo potřebuje předvádět a zvedá ruku na každé tvrzení, i když si o sobě ve skutečnosti nic takového nemyslí.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Díky filmu a aktivitě měli studenti možnost podívat se na náš vztah k menšinám očima jednoho z nich, očima Cornelia. Studenti mají pocit, že ve filmu je vidět problém odjinud, a pohoršují se, jak se ke Corneliovi chovají místní. Jako nejsilnější momenty filmu studenti uváděli rvačky, pohled do zrcadla po zmlácení nebo tichý křik. Při příkladech tvrzení o mladých lidech studenti uváděli, že jsou často vnímáni jako lenoši, kteří se o nic nezajímají a tráví čas hlavně na mobilech.“

Ida Vohryzková, VOŠZ a Střední zdravotnická škola, Ústí nad Labem

JUST EAT IT

jsns.cz/just-eat-it

Grant Baldwin / Kanada / 2014 / 33 min. / titulky

Filmaři Jenny a Grant se rozhodnou odhalit rozsah plýtvání potravinami tím, že půl roku žijí jen z vyhozených, přesto nezávadných surovin. Ukazují, že až třetina světové produkce jídla končí zbytečně v odpadu. Dokument přináší výpovědi odborníků o ztrátách energie, půdy i o emisích ze skládek. Kritizuje „kosmetické“ standardy určující vzhled potravin v supermarketech. Tvůrci zároveň připomínají, že změna začíná u každého z nás – stačí nakupovat s rozumem a využít to, co už máme doma.

CÍLE LEKCE

1. seznámit se s problémem plýtvání v potravinářském průmyslu
2. poznat způsoby, jakými lze omezit plýtvání potravinami v domácnosti
3. zamyslet se nad šetrností vlastních každodenních návyků

„Filmy o environmentální výchově, jako Mezi odpady nebo Just Eat It, se skvěle osvědčily – ukazují věci názorně a žáci si z nich odnášejí mnohem více než z pouček.“

Vendula Rutová, Střední odborné učiliště včelařské, Nasavrky

ANOTACE

Aktivita vede žáky ke kritickému hodnocení zacházení s potravinami během celého procesu od produkce po spotřebu. Po projekci filmu žáci v kruhu diskutují o možnostech změny svých návyků tak, aby snížili plýtvání potravinami.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY

OV: přírodovědné vzdělávání / biologické a ekologické vzdělávání, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

OV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

CÍLE

Žáci:

- si uvědomují, že plýtvání jídlem znamená plýtvání penězi, vodou, energií, pohonnými látkami, půdou, lidskou prací, životním prostředím aj.
- znají způsoby, jakými lze omezit plýtvání potravinami v domácnosti
- cítí zodpovědnost vůči životnímu prostředí

POMŮCKY

- tabule nebo flipchart; papír a psací potřeby

POSTUP

1. Aktivitu zahájíme projekcí filmu. Film zastavíme těsně před koncem, v čase 28:30 min.
2. Po projekci filmu provedeme reflexi pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám.
3. Poté s nimi otevřeme diskusi s cílem vymyslet, jaké konkrétní kroky můžeme my sami udělat, abychom omezili plýtvání potravinami v domácnosti. Je možné zvolit i variantu, ve které si žáci kroky předem sepišou na papír. Jednotlivé tipy žáků pak zapisujeme na tabuli nebo na flipchart. Poznámka: Cílem není poukazovat na to, co všechno žáci a jejich rodiny dělají špatně, ale zaměřit se na možná zlepšení našeho chování.
4. Promítneme závěrečnou pasáž filmu, která obsahuje tipy od autorů snímku. Pokud některé od žáků nezazněly, můžeme doplnit seznam na tabuli.

REFLEXE

Závěrečná reflexe probíhá formou diskuse. Žáci by si měli uvědomit, že každý z nás nese díl spoluzodpovědnosti za stav životního prostředí, a že co je ekologické, může být zároveň ekonomické. Aktivita nabízí konkrétní kroky, se kterými mohou žáci začít hned – později můžeme zjišťovat, jestli některé vyzkoušeli.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Studentky jsem rozdělila do čtveřic a každá čtveřice musela vymyslet a napsat na papír čtyři úsporná opatření. Takto se musely zapojit všechny. Poté každá skupina prezentovala své návrhy ostatním. Pustila jsem zbytek filmu a během projekce jsem podle odevzdaných seznamů napsala návrhy studentek na tabuli. Z úsporných opatření převládlo zamrazování a zkrmení zbytků domácími zvířaty (polovina studentek bydlí na vesnici).“

Jana Beranová, Střední škola zdravotnická a sociální, Chrudim

TI DRUZÍ

jsns.cz/ti-druzí

Willem Timmers, Ilja Kok /

Nizozemsko, Etiopie / 25 min. / titulky

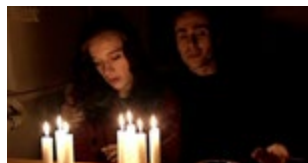
Na jihu Etiopie žijí Mursiové, jejichž ženy jsou známé talířky ve rtech a velkými náušnicemi. Mnohé z těchto bizarních ozdob ale vznikly až nedávno, jen kvůli turistům ochotným platit za exotické fotografie. Film humorně i mrazivě ukazuje střet domorodé ženy a holandské turistky a odhaluje ničivé dopady turismu na tradiční komunity.

ZKUŠENOST Z PRAXE

„Lekci k filmu Ti druzí využívám při své výuce již řadu let a obvykle začínám připomenutím základních odborných pojmů z předmětů zeměpis cestovního ruchu a technika cestovního ruchu, kde se žáci seznamují s pojmy jako cestovatel, turista, výletník či návštěvník, dále s úlohou státu a dalších organizací v cestovním ruchu nebo s rozdíly mezi ‚měkkým‘ a ‚tvrdým‘ cestovním ruchem. Jako trend se zmiňuje také ‚responsible travel‘, a je tedy velmi vhodné lekci zařadit. Výhodou může být využití dvouhodinovek, neboť odborné předměty jsou takto často koncipovány. Promítání dokumentu vyvolává v žácích silné emoce a podněcuje je k zapojení se do dalších aktivit, které otevírají diskusi o pocitech, tradicích a zvyklostech, srovnávání hodnot, lidské důstojnosti a dalších aspektech cestovního ruchu.“

Miroslava Vlčková,

Obchodní akademie Hovorčovická, Praha 3

KATKA

jsns.cz/katka

Helena Třeštíková /

Česká republika / 2009 / 90 min.

Časosběrný dokument mapuje čtrnáct let života mladé narkomanky Katky. Zpočátku doufá v obyčejný život, rodinu i lásku, ale postupně se propadá do spirály krádeží, prostituce a závislosti. Film zachycuje její marný boj s drogami, v němž jen občas probleskne naděje. Otázkou zůstává, zda jí sílu k obratu dodá těhotenství a vyhlídka na mateřství.

NAVŽDY HOOLIGAN

jsns.cz/navzdy-hooligan

Jan-Dirk Bouw /

Nizozemsko / 12 min. / 13–21 let / dabing

Animovaný snímek ukazuje násilí a rvačky fotbalových hooligans. Hlavní hrdina, opakovaně zatčený za výtržnosti, skanduje nenávistné pokřiky, přesto je sám gay a svou orientaci tají, aby se nestal terčem útoků. Film odhaluje napětí mezi osobní identitou a extrémními formami subkultury.

BANKOVKOVI: NÁKUP PŘES INTERNET

jsns.cz/bankovkovi-nakup-pres-internet-v-zahranici

Jakub Šmíd / Česká republika / 2020 / 15 min.

Kluci od Bankovkových se chystají k vodě, ale Boženka nemá vhodné plavky. Ema jí pomůže objednat nové ze Spojených států a zároveň si sama koupí gauč z Číny. Epizoda ukazuje rizika nákupů ze zahraničí, zejména při platbě předem. Zároveň připomíná výhody nákupu u lokálních prodejců.

„Atmosféra ve třídě se změnila. Studenti se nebojí jeden před druhým mluvit a říkat své názory. Vědí, že každý názor je dobrý. Mají vůči mně větší důvěru, já jsem je samozřejmě také víc poznala, a dokážu tak lépe pochopit jejich problémy. Během rozboru filmu vyplují na povrch skutečnosti, o kterých by studenti asi jinak nemluvili.“

Petra Karfíková,
OA a SOŠ gen. F. Fajtla,
Louny

Ida Bauerová,
Střední zdravotnická škola,
Ústí nad Labem

„Společné sledování filmů otevírá důležitá témata a studenti ocení možnost sdílet názory a emoce. Navíc jsou překvapeni důvěrou – tím, že jejich pohled má váhu a není hodnocen z hlediska správnosti, protože ta tady ani neexistuje.“

„Dochází k něčemu mimořádnému, co běžný vzdělávací proces neumožňuje tak často: najednou tu nejsou na jedné straně ‚oni‘ (učitelé), kteří něco sdělují, a na druhé straně ‚oni‘ (žáci), kteří jsou poučováni. Najednou jsme tu ‚my‘ (všichni společně), kteří sledujeme často velmi osobní zpověď hrdinů dokumentárního filmu.“

Vlasta Urbanová,
Střední škola strojní,
stavební a dopravní,
Liberec

Marcela Svatáková,
Střední škola
gastronomická a hotelová,
Praha

„Pozitivně mě překvapily komentáře. Netušila jsem, že žáci jsou tak vnímaví a citliví. Také jsem byla překvapena, jak jsou někteří žáci finančně gramotní a myslí v souvislostech.“

„Studenti mají tendenci vidět svět černobíle. Je nutné je vést k tomu, že každá skutečnost má mnoho stran a pohledů. Film přispěl – kromě mnohého dalšího – k rozšíření obzorů a toleranci.“

Petra Karfíková,
OA a SOŠ gen. F. Fajtla,
Louny

jsns.cz/registrace

Portál JSNS.CZ využívají vyučující z více než 4 000 škol. **Přidejte se k nim** a získejte zdarma:

- ⇒ 400+ filmů, videí a her do výuky s příběhy mladých lidí, které žáky zaujmou,
- ⇒ 1 900+ materiálů ke stažení připravených odborníky a otestovaných přímo s žáky,
- ⇒ připravené vyučovací hodiny do jednotlivých předmětů od začátku do konce,
- ⇒ školní výukové plány Krok za krokem, včetně průvodce k výuce s umělou inteligencí.

Zvláštní nabídku máme také pro **třídní učitele, metodiky prevence a vyučující cizích jazyků.**

1. vydání
Rok vydání: 2025
© Člověk v tísni, o. p. s.
ISBN: 978-80-7591-116-2
ISBN: elektronická verze 978-80-7591-117-9

Vzdělávací program JSNS, **Člověk v tísni, o. p. s.**
Šafaříkova 24, 12000 Praha 2, www.jsns.cz
Na přípravě se podíleli: Anna Magdalena Wyrwová, Kateřina Suchá, Karel Strachota
Jazyková úprava: Alipas, s. r. o., grafická úprava a sazba: Mowshe >O<

Registrujte se zdarma na portálu JSNS.CZ a začněte promítat ve svých hodinách už zítra.

Přihlaste se na naše semináře, webináře a kurzy.
Získejte doporučení na audiovizuální lekce, praktické
výukové plány a pozvánky na naše akce.

Máte dotazy? Rádi vám pomůžeme:

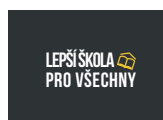
dotazy.registrace@jsns.cz

777 787 937

jsns.cz/zaciname

Partneři a podporovatelé JSNS

Martin Hájek

Pavel Baudiš

Hana Dvořáková

Ondřej Fryc

LIVESPORT

Libor Winkler

Květa a Šimon
Vostří

